

ENERGIJA IZ OBNOVLJIVIH IZVORA

Obnovljivi izvori energije (energija vjetra, solarna energija, hidroenergija, energija oceana, geotermalna energija, biomasa i biogoriva) zamjena su za fosilna goriva i pridonose smanjenju emisija stakleničkih plinova, diversifikaciji opskrbe energijom te smanjenju ovisnosti o nepouzdanim i nestabilnim tržištima fosilnih goriva, posebno nafte i plina. Zakonodavstvo EU-a u području promicanja obnovljivih izvora energije znatno se razvilo posljednjih godina. Trenutačno se raspravlja o budućem okviru politike za razdoblje nakon 2030. godine.

PRAVNA OSNOVA I CILJEVI

Članak 194. Ugovora o funkcioniranju Europske unije: energetska politika EU-a usmjerena je na promicanje razvoja novih i obnovljivih oblika energije kako bi se ciljevi povezani s klimatskim promjenama bolje uskladili i integrirali u novi model tržišta.

POSTIGNUĆA

A. Prvi koraci

Nakon objavljivanja Bijele knjige o obnovljivim izvorima energije 1997. ([COM\(1997\)0599](#)) EU si je postavio ciljeve prema kojima bi do 2010. udio obnovljivih izvora energije u potrošnji energije iznosio 12 %, dok bi u ukupnoj potrošnji električne energije iznosio 22,1 %, uz okvirne ciljeve za svaku državu članicu utvrđene u Direktivi 2001/77/EZ. Zbog nedovoljnog napretka u postizanju ciljeva za 2010. donesen je sveobuhvatniji zakonodavni okvir.

B. Direktiva o energiji iz obnovljivih izvora

U postojećoj Direktivi o energiji iz obnovljivih izvora, koja je usvojena postupkom suodlučivanja 23. travnja 2009. (Direktiva 2009/28/EZ o stavljanju izvan snage direktiva 2001/77/EZ i 2003/30/EZ), utvrđen je obvezan cilj prema kojem do 2020. udio obnovljivih izvora energije u potrošnji energije u EU-u mora biti 20 %. Osim toga, od svih država članica traži se da do 2020. 10 % svojih goriva namijenjenih za uporabu u prometu proizvode iz obnovljivih izvora. Direktivom su također utvrđeni razni mehanizmi koje države članice mogu koristiti za postizanje svojih ciljeva (programi potpora, jamstva o podrijetlu, zajednički projekti, suradnja između država članica i trećih zemalja) kao i kriteriji održivosti za biogoriva.

U Direktivi su utvrđeni nacionalni ciljevi u području energije iz obnovljivih izvora za svaku državu, uzimajući u obzir njihove polazišne točke i ukupni potencijal za energiju iz obnovljivih izvora. Raspon je tih ciljeva širok: od niskih 10 % na Malti do visokih 49 %

u Švedskoj. Države članice EU-a utvrđuju vlastite planove za ostvarenje tih ciljeva i opći plan za politiku energije iz obnovljivih izvora u svojim [nacionalnim akcijskim planovima za tu energiju](#). Napredak u postizanju tih nacionalnih ciljeva mjeri se svake dvije godine kada članice EU-a objavljuju [nacionalna izvješća o napretku](#) u području energije iz obnovljivih izvora.

C. Budući koraci

Komisija je u svojoj komunikaciji od 6. lipnja 2012. pod nazivom „Obnovljiva energija: važan čimbenik na europskom energetsom tržištu” ([COM\(2012\)0271](#)) utvrdila područja u kojima je u razdoblju do 2020. potrebno uložiti dodatne napore kako bi proizvodnja energije iz obnovljivih izvora nastavila rasti do 2030. i poslije. U studenom 2013. Komisija je objavila dodatne smjernice o programima potpora za energiju iz obnovljivih izvora i o uporabi mehanizama suradnje kako bi se uz niže troškove postigli ciljevi povezani s energijom iz obnovljivih izvora ([COM\(2013\)7243](#)). Najavila je potpuni preustroj subvencija koje su države članice smjele ponuditi sektoru obnovljivih izvora energije, pri čemu će se prednost davati javnoj nabavi, poticajnim premijama i obveznim kvotama umjesto uobičajenim poticajnim tarifama. Smjericama o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014. – 2020. ([2014/C200/01](#)) dodatno se definira novi okvir za programe potpora za energiju iz obnovljivih izvora.

EU je već započeo s pripremanjima za razdoblje nakon 2020. kako bi ulagači unaprijed bili upoznati s političkim okvirom za to razdoblje. Energija iz obnovljivih izvora ima ključnu ulogu u dugoročnoj strategiji Komisije koja je iznesena u „Energetskom planu za 2050.” ([COM\(2011\)0885](#)). Prema scenarijima za dekarbonizaciju energetskega sektora predstavljenima u tom planu udio energije iz obnovljivih izvora do 2030. trebao bi iznositi najmanje 30 %. Međutim, u planu se također predviđa da će se rast energije iz obnovljivih izvora nakon 2020. usporiti ako se ne donesu daljnje mjere. Nakon objavljivanja Zelene knjige pod nazivom „Okvir klimatskih i energetskega politika za 2030.” ([COM\(2013\)0169](#)) u ožujku 2013. Komisija je u svojoj komunikaciji od 22. siječnja 2014. pod nazivom „Okvir za klimatsku i energetskega politiku u razdoblju 2020. – 2030.” ([COM\(2014\)0015](#)) predložila da se ne produže obvezujući nacionalni ciljevi za energiju iz obnovljivih izvora nakon 2020. Obvezni cilj prema kojem 27 % potrošnje energije mora potjecati iz obnovljivih izvora određen je samo na razini EU-a. Komisija očekuje da će obvezujući nacionalni ciljevi za emisije stakleničkih plinova potaknuti rast u energetskega sektoru. Ta promjena smjera dovela je do intenzivnih rasprava s Vijećem i Parlamentom.

Komisija je 30. studenog 2016., kao dio šire strategije energetske unije ([COM\(2015\)0080](#)), objavila zakonodavni paket pod nazivom „Čista energija za sve Europljane” ([COM\(2016\)0860](#)). Paket obuhvaća prijedlog preinake Direktive o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (Preinaka 2016/0382) kako bi EU postao globalni predvodnik u području obnovljivih izvora energije te kako bi se zajamčilo postizanje cilja u pogledu udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji energije u EU-u od barem 27 % do 2030. godine. Prijedlogom nove direktive koji je uputila Komisija također se promiče uporaba energije iz obnovljivih izvora, a cilj mu je djelovati u šest različitih područja:

- nastavak uvođenja obnovljivih izvora u sektor električne energije;
- uvođenje obnovljivih izvora energije u sektor grijanja i hlađenja;
- dekarbonizacija i diversifikacija prometnog sektora (u cilju udjela od najmanje 14 % energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji energije u prometu za 2030.);
- osnaživanje i informiranje potrošača;
- postrožavanje kriterija EU-a za održivost bioenergije;
- osiguravanje da se obvezujući cilj na razini EU-a postigne na vrijeme i na troškovno učinkovit način.

Privremeni dogovor oko prijedloga preinake Direktive o promicanju obnovljivih izvora energije, kako su ga izmijenili Odbor za industriju, istraživanje i energetiku i Odbor za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane, postignut je 14. lipnja 2018. Dogovorom je određen obvezujući cilj EU-a u pogledu udjela obnovljivih izvora energije od 32 % do 2030. U prometnom je sektoru određen cilj o udjelu obnovljivih izvora energije od 14 %, od čega bi udio naprednih biogoriva i bioplina trebao iznositi 3,5 % (1 % do 2025.). Nadalje, njime je određeno ograničenje od 7 % na udio biogoriva prve generacije u cestovnom i željezničkom prometu te je predviđeno postupno ukidanje uporabe palminog ulja (i drugih biogoriva iz prehrambenih kultura koja povećavaju emisije CO₂) do 2030. u okviru programa certificiranja. Poboljšana su prava potrošača na vlastitu potrošnju iz obnovljivih izvora energije, načelo „energetska učinkovitost na prvom mjestu” u budućnosti treba postati vodećim načelom, a uvedeno je i znakovito godišnje povećanje od 1,3 % u udjelu obnovljivih izvora energije u sektoru za grijanje i hlađenje. Europski parlament i Vijeće službeno su usvojili taj tekst u prosincu 2018.

D. Politike potpore

Pripremanje elektroenergetske infrastrukture za opsežno uvođenje obnovljivih izvora energije jedan je od glavnih ciljeva Strategije energetske unije (vidi također: [2.4.7.](#) – Energetska politika) te se nalazi u Energetskom planu za 2050. i u paketu o energetskej infrastrukturi (vidi također: [2.1.9.](#) – Unutarnje energetske tržište). Promicanje i razvoj nove generacije tehnologija obnovljivih izvora također je jedan od ključnih elemenata Europskog strateškog plana za energetske tehnologije (plan SET) (vidi također: [2.4.7.](#) – Energetska politika).

E. Pitanja povezana s konkretnim resursima

1. Biomasa i biogoriva

EU trenutačno ima dva cilja za biogoriva – da se 10 % goriva namijenjenih za uporabu u prometu do 2020. dobiva iz obnovljivih izvora energije (Direktiva o energiji iz obnovljivih izvora (2009/28/EZ)) i da se dobavljači goriva obvežu da će do 2020. smanjiti intenzitet stakleničkih plinova u svojim gorivima za 6 % (Direktiva o kvaliteti goriva (2009/30/EZ)). Komisija je u svojoj komunikaciji od 22. siječnja 2014. pod nazivom „Okvir za klimatsku i energetske politiku u razdoblju 2020. – 2030.” ([COM\(2014\)0015](#)) predložila da se ta dva cilja ukinu nakon 2020. Do te je promjene došlo zbog nedoumica o tome kako smanjiti učinak neizravne prenamjene zemljišta na emisije koji se povezuje s biogorivima.

Godine 2015. revidirane su Direktiva o energiji iz obnovljivih izvora i Direktiva o kakvoći goriva kako bi se prepoznao i ublažio negativni učinak koji proizvodnja biogoriva može

imati na okoliš u smislu neizravne prenamjene zemljišta i s njom povezanih emisija stakleničkih plinova^[1]. U skladu s time udio energije iz biogoriva proizvedenih iz žitarica i drugih kultura bogatih škrobom, šećernih kultura i uljarica te ostalih kultura koje se uzgajaju kao glavni usjevi na poljoprivrednom zemljištu prvenstveno u energetske svrhe ne bi trebao prelaziti 7 % konačne potrošnje energije u prometu u državama članicama 2020.

Nakon objavljivanja neobvezujućih kriterija za biomasu u veljači 2010. ([COM\(2010\)0011](#)) Komisija je odlučila preispitati mjere, ocijeniti uspješnost svojih prvih preporuka te ustanoviti hoće li u budućnosti biti potrebni obvezni standardi. Prijedlog revidirane [Direktive o energiji iz obnovljivih izvora](#) koji je Komisija podnijela ([COM\(2016\)0767](#)) u studenome 2016. sadrži ažurirane kriterije održivosti za biogoriva koja se koriste u prometu i tekuća biogoriva te kruta i plinovita goriva iz biomase koja se koriste za grijanje i hlađenje. Prijedlog obuhvaća i podcilj od 3 % za napredna biogoriva. Dok se zadržava postojeće ograničenje od 7 % na biogoriva prve generacije, na razini EU-a uvodi se obveza prema kojoj opskrbljivači gorivom moraju osigurati određeni udio (6,8 %) niskoemisijskih i obnovljivih goriva, a uvodi se i proširenje područja primjene kriterija EU-a za održivost bioenergije (kako bi se obuhvatili biomasa i bioplin za grijanje i hlađenje te proizvodnja električne energije).

2. Energija iz odobalnih vjetroelektrana i energija oceana

U okviru druge strateške revizije energetske politike provedene u studenom 2008. Komisija je 13. studenog 2008. objavila komunikaciju pod nazivom „Energija iz odobalnih vjetroelektrana: mjere za postizanje ciljeva energetske politike za 2020. i nakon nje” ([COM\(2008\) 0768](#)) s namjerom promicanja razvoja energije mora i energije iz odobalnih vjetroelektrana u EU-u.

Komisija je 20. siječnja 2014. predstavila akcijski plan za potporu razvoja energije oceana, uključujući energiju valova, snagu plime i oseke, pretvorbu toplinske energije i energiju gradijenta saliniteta (u svojoj komunikaciji pod nazivom „Plava energija: Djelovanje potrebno za iskorištavanje potencijala energije europskih mora i oceana do 2020. i kasnije” ([COM\(2014\)0008](#))).

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Parlament sustavno zagovara uporabu obnovljivih izvora energije i ističe važnost postavljanja obveznih ciljeva za 2020.^[2], a odnedavno i za 2030. U veljači 2014. donio je rezoluciju^[3] u kojoj se prijedlozi Komisije za okvir klimatske i energetske politike do 2030. kritiziraju kao kratkovidni i neambiciozni. Zatražio je obvezujući cilj u pogledu udjela energije iz obnovljivih izvora od 30 % u potrošnji energije na razini EU-a, koji bi

[1]Direktiva (EU)2015/1513 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. rujna 2015. o izmjeni Direktive 98/70/EZ o kakvoći benzinskih i dizelskih goriva i izmjeni Direktive 2009/28/EZ o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (SL L 239, 15.9.2015., str. 1.)

[2]Rezolucije Parlamenta od 29. rujna 2005. o udjelu energije iz obnovljivih izvora u EU-u i prijedlozi konkretnih mjera (SL C 227 E, 21.9.2006., str. 599.), od 14. veljače 2006. o grijanju i hlađenju iz obnovljivih izvora energije (SL C 290 E, 29.11.2006., str. 115.), od 14. prosinca 2006. o strategiji za biomasu i biogoriva (SL C 317 E, 23.12.2006., str. 890.) i od 25. rujna 2007. o Planu za energiju iz obnovljivih izvora u Europi (SL C 219 E, 28.8.2008., str. 82.).

[3]Rezolucija Parlamenta od 5. veljače 2014. o okviru klimatske i energetske politike do 2030. (SL C 93, 24.3.2017., str. 79).

se provodio s pomoću nacionalnih obvezujućih ciljeva, te produženje ciljeva povezanih s gorivima namijenjenima za uporabu u prometu nakon 2020.

Usto Parlament je u prošlosti pozivao na to da se u dugoročnijem razdoblju uspostavi sustav poticaja za obnovljive izvore energije u EU-u^[4] i zagovarao potporu za tehnologiju pametnih mreža^[5]. Također je često pozivao Komisiju da predloži zakonski okvir za grijanje i hlađenje energijom iz obnovljivih izvora u cilju povećanja njihova udjela u proizvodnji energije.

Donošenjem Direktive o energiji iz obnovljivih izvora Parlament je postrožio i pojasnio nekoliko mehanizama te uspostavio sustav kojim će se temeljitije jamčiti ekološka održivost cijele politike. Parlament je posebno važnu ulogu imao u sljedećim područjima:

- utvrđivanju uvjeta povezanih s ciljem goriva iz obnovljivih izvora namijenjenih za uporabu u prometu i to: određivanjem kvantitativnih i kvalitativnih kriterija održivosti za biogoriva (socijalna održivost, prava korištenja zemljišta, utjecaj na sigurnost opskrbe hranom i cijene hrane itd.), pri čemu je posebno ukazivao na probleme povezane s neizravnom prenamjenom zemljišta;
- osiguravanju uključivanja energije iz obnovljivih izvora u infrastrukturu elektroenergetske mreže;
- ograničavanju uloge klauzule o reviziji iz 2014. kako bi se izbjeglo ponovno pregovaranje o obvezujućim ciljevima.

U ožujku 2013. Parlament je podržao Energetski plan za 2050.^[6] i pozvao Komisiju da u najkraćem mogućem roku predstavi politički okvir za razdoblje do 2030. s ključnim etapama i ciljevima za emisije stakleničkih plinova, energiju iz obnovljivih izvora i energetske učinkovitost. U Rezoluciji je posebno istaknuo važnost stabilnih regulatornih okvira kako bi se potaknula ulaganja u energiju iz obnovljivih izvora, potrebu za snažnijim europskim pristupom politici energije iz obnovljivih izvora, pri čemu treba u potpunosti iskoristiti već postojeće dogovore o suradnji te posebnu ulogu decentralizirane proizvodnje i mikroproizvodnje. Parlament je pozvao Komisiju da dostavi analizu i prijedloge o uvođenju obnovljivih izvora energije u EU-u na održiv i učinkovitiji način.

U lipnju 2016. Parlament je donio Rezoluciju^[7] o Izvješću o napretku u području obnovljive energije, u kojoj je pozvao Komisiju da predstavi ambiciozniji klimatski i energetski paket za razdoblje do 2030. kojim će se povećati cilj EU-a za energiju iz obnovljivih izvora na udio od barem 30 %, što treba biti postignuto postavljanjem pojedinačnih nacionalnih ciljeva. Ciljevi koji su već dogovoreni za 2020. moraju se uzeti kao minimalna polazišna točka pri reviziji Direktive o energiji iz obnovljivih izvora. Parlament je 17. siječnja 2018. podržao plan po kojem bi do 2030. najmanje 35 %

[4]Rezolucija Parlamenta od 25. studenog 2010. pod nazivom „Ususret novoj energetskej strategiji za Europu 2011. – 2020.” (SL C 99 E, 3.4.2012., str. 64.).

[5]Rezolucija Parlamenta od 5. srpnja 2011. o prioritetima energetske infrastrukture za 2020. i kasnije (SL C 33 E, 5.2.2013., str. 46.)

[6]Rezolucija Parlamenta od 14. ožujka 2013. o Energetskom planu za 2050. – energetska budućnost (SL C 36, 29.1.2016., str. 62.).

[7]Rezolucija Parlamenta od 23. lipnja 2016. o Izvješću o napretku u području obnovljive energije (SL C 91, 9.3.2018., str. 16.).

cjelokupne energije trebalo potjecati iz obnovljivih izvora^[8] te je učvrstio pravo na vlastitu potrošnju energije.

Europska komisija je u studenom 2016. predstavila Prijedlog preinake Direktive o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora. Dogovorom je određen obvezujući cilj EU-a u pogledu udjela obnovljivih izvora energije od 32 % do 2030. Europski parlament i Vijeće službeno su usvojili tekst u prosincu 2018. ([Direktiva \(EU\) 2018/2001](#)). Države članice moraju do 30. lipnja 2021. prenijeti revidiranu Direktivu u nacionalno zakonodavstvo. Revidirana Direktiva stupit će na snagu 1. srpnja 2021.

Frédéric Gouardères / Francesca Beltrame
04/2019

[8]<http://www.europarl.europa.eu/news/hr/press-room/20180112IPR91629/eu-zastupnici-postavili-ambiciozne-ciljeve-za-ciscu-i-ucinkovitiju-energiju>

